

หลักที่ 46

ศิลารักษ์วัดตาเตอร์ชีงหนัง

สมัยสุโขทัย¹

ลักษณะศิลา เป็นหินชานวนสีเขียวรูปใบเสมา ท่อนล่างชำรุดหักหายไป สูง 72 เซนติเมตร กว้าง 68 เซนติเมตร หนา 6 เซนติเมตร จารึกเป็นภาษาธรรมและภาษาไทย ภาษาธรรมค่อนข้น เขียนด้วยอักษรขอม มี 2 บรรทัด ส่วนภาษาไทยเขียนด้วยอักษรไทย มี 15 บรรทัด ศาสตราจารย์ จำ ทองคำวรรณ เป็นผู้อ่านและอธิบายคำ

ศิลารักษ์หลักนี้ นายชิน ออยู่ดี ครั้งเป็นหัวหน้าแผนกพิพิธภัณฑ์พระนคร กองโบราณคดี กรมศิลปากร สำรวจพื้นที่วัดตาเตอร์ชีงหนัง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เมื่อ ราช พ.ศ. 2499 ปัจจุบันอยู่ในแผนกหันสีอตัวเขียนและจารึก กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
ปีที่จารึก ไม่ทราบแน่ชัดว่าจารึกในปีใด เนื่องจากศิลารักษ์ชำรุดในตอนท้าย สันนิษฐานว่า คงจะจารึกประมาณ พ.ศ. 1947 (จ.ศ. 766)

จุดมุ่งหมาย เพื่อบันทึกเรื่องการทำสังคมของอาณาเขตและการสร้างวัดศรี-พิจิตรกิรติกัลยาราม ของพระราชนີในรัชกาลพระมหาราชราชาที่ 3
ไม่ทราบนามผู้จารึก

เนื้อความ เริ่มต้นด้วยคำให้ครุเป็นภาษาธรรมซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากศิลารักษ์หลักอื่น ๆ ซึ่งไม่มีคำให้ครุ ผู้จารึกกล่าวให้พระพุทธ พระธรรม พระสัมถะ และให้อาจารย์พร้อมทั้งอธิษฐานดังคำอ่านและคำแปลภาษาธรรมต่อไปนี้

“(1) พุทธ ปฐมก วนเท
ธรรม วนเท ทุติยก
สัม ตติยก วนเท
อาจารย์จตุฤก”

---

¹ จารึกหลักนี้ บางแห่งจัดลำดับเป็นหลักที่ 8 แต่เรียกว่า “คำจารึกภาษาธรรม เขียนด้วยอักษรขอม หลักที่ 8 ค. (วัดตาเตอร์ชีงหนัง)”

(2) ຮານຫຼຸດຍໍ ນມສູສີຕວາ

ສີຣສາ ຂາດຸບຸກົມເລ
ອນຸຕະຮາຍມົປີ ມາກູ້ຕຸກຳ
ສພຸພສຕູງ ວິນສຸມຕູ

คำแปลจากภาษาอังกฤษ

ข้าพเจ้าให้พระพุทธเจ้าเป็นคำรบที่หนึ่ง ให้พระธรรมเป็นคำรบที่สอง ให้พระสัมมาเป็นคำรบที่สาม และให้อาจารย์เป็นคำรบที่สี่ ขอให้สรรพศัตtruจพินิจไป เพราะการมั่นการพระรัตนตรัย ด้วยศีรย์เกล้าແບพระชาณยุค เพื่อขัดเสียแม่ซึ่งอันตราย”

ตอนต่อมาเป็นภาษาไทย เล่าถึงเหตุการณ์การทำสังคมขยายอาณาเขตในสมัย
สมเด็จพระราชาธิบดีศรีสุริยวงศ์ (ธรรมราชาที่ 3) ว่า ในปีศักราช 762 (พ.ศ. 1943)
สมเด็จพระราชนีศรีธรรมราชา마다ฯ และสมเด็จพระราชาธิบดีศรีสุริยวงศ์ (โอรส)
ผู้ทรงเป็นกษัตริย์แห่งนครศรีสัชนาลัยสูไห์ ได้เสด็จยกกองทัพไปปราบปรามกษัตริย์ทั้งหลาย
ที่เป็นศัตรุต่ออาณาจักรสูไห์ อันมีเขตแดนถึงพระบางและแพร

จากนั้น เล่าเรื่องการสร้างวัดศรีพิจิตรกรกิจกัลยาราม ว่า สมเด็จแม่ออกท่าน (หมายถึง สมเด็จพระราชนิน荪ทุ่งเป็นโภมอุปถูาก) ได้ทรงอาราธนาพระสังฆราช คือ สมเด็จพระมหา-ศรีกรติ ตลอดจนเหล่าพระอริยะ มาร่วมกันสร้างพระอาวาสอาสน์ชื่อ ศรีพิจิตรกรกิจกัลยาราม เพื่อให้เป็นที่สักการะบูชาของสปป.ปูرุษทั้งหลาย

ต่อมาในปีศักราช 765 (พ.ศ. 1946) สมเด็จพระราชนินทร์ธรรมราชาด้วย ทรง
ปลูกต้นศรีมหาโพธิ

ตอนสุดท้ายຈາກສົກລ່າວຄືປີສັກຮາຊ 766 (ພ.ສ. 1947) ແຕ່ເນື້ອງຈາກສົກລ່າວຈາກສົກສ່ວນທ້າຍໄດ້ທັກຫາຍໄປ ຈຶ່ງໄມ່ທຽບເຮືອງຮາວໃນປັດຈຸບັນ

คุณค่า ศิลาริเกวัดตามเรื่องหนังนี้ นับว่าเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ในสมัยพระมหาราชธรรมราชาที่ 3 แห่งสุโขทัย ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ทางด้านการทำสงครามขยายอาณาเขต และการทำบุญบำรุงพุทธศาสนาด้วยการสร้างวัดของสมเด็จพระราชนินทร์ธรรมราชา마다